

NAQSHLI TRIKOTAJDAN FOYDALANIB YANGI ASSORTIMENTNI YARATISH

G'ofurov Akmal Ilyosjon o'g'li

Farg'ona Politehnika Instituti

“Yengil sanoat muhandisligi” kafedrası assistenti

Annotatsiya: Mazkur maqolada naqshli trikotaj to'qimalaridan foydalanish orqali yangi assortiment mahsulotlarini ishlab chiqishning ilmiy va amaliy asoslari ko'rib chiqiladi. Trikotaj mahsulotlarining texnologik xususiyatlari, naqshli tuzilmalarining yaratish prinsiplari, innovatsion yondashuvlar va dizayn usullari tahlil qilinadi. Bozor talablari asosida mahsulotlarni diversifikatsiya qilish va zamonaviy dizayn tamoyillarini joriy etish orqali assortimentni kengaytirish yo'llari ochib beriladi.

Kalit so'zlar: naqshli trikotaj, assortiment yaratish, dizayn, innovatsiya, trikotaj texnologiyasi, moda, bozor talabi.

Bugungi kunda to'qimachilik sanoatining rivojlanishi global miqyosda yuqori sur'atlarda davom etmoqda. Trikotaj mahsulotlariga bo'lgan talabning ortib borishi bu sohada raqobatbardosh, zamonaviy va estetika jihatidan mukammal mahsulotlar yaratishni taqozo etmoqda. Shu bilan birga, naqshli trikotaj mahsulotlari — ya'ni, estetik ko'rinishga ega, murakkab tekstura va rang uyg'unligini o'zida mujassamlashtirgan mahsulotlar — iste'molchilar tomonidan katta qiziqish bilan qarshi olinmoqda.

Naqshli trikotaj mahsulotlarini yaratishda dizayn va texnologik yondashuvlarning uyg'unligi muhim ahamiyatga ega. Bu esa yangi assortimentlar yaratishda ilg'or texnologiyalar, zamonaviy dasturiy vositalar, marketing tahlillari va modaning dolzarb tendensiyalariga asoslanishni talab etadi.

Naqshli trikotaj — bu trikotaj to'qimasining ustki qismida turli naqshlar (ornamentlar) hosil qilish orqali estetik va funksional jihatdan boyitilgan materialdir. Naqshlar geometrik, floral, milliy va zamonaviy dizayn shakllarida bo'lishi mumkin. Bunday to'qimalar ikki qatlamli, g'ovakli yoki elastik xususiyatlarga ega bo'lib, ularning qo'llanish sohasi turlicha: kundalik kiyimlar, sport liboslari, bolalar kiyimlari va boshqalar[1].

Naqshli trikotaj ishlab chiqarishda quyidagi asosiy texnologik bosqichlar mavjud: Ipning tarkibi (paxta, viskoza, polyester, aralash tolali) trikotajning

sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi; dastgohlar yordamida naqshli to'qimalar yaratish. Zamonaviy elektron dastgohlar yordamida avtomatik naqsh to'qish mumkin; bo'yalgan iplar yoki tayyor matolarga bosma naqshlar qo'llaniladi. Ko'p hollarda ekologik toza bo'yoqlardan foydalanish muhim; yumshatish, presslash, stabilizatsiya kabi jarayonlar.

Assortimentni yaratishdan avval, bozor tahlili o'tkazilib, iste'molchilarning yoshi, jinsi, didi, yashash joyi, iqlim sharoiti kabi omillar inobatga olinadi. Bugungi kundagi asosiy tendensiyalar — ekologik tozalik, zamonaviy ko'rinish, qulaylik va funksionallik.

Yangi assortiment yaratishda quyidagi jihatlar muhim:

- Kolleksiya mavzusi: mavsumga yoki voqealarga bog'liq holda tanlanadi (masalan, "Yozgi ranglar", "Milliy nafosat").
- Naqsh uyg'unligi: geometrik, milliy yoki zamonaviy uslublarning uyg'unlashtirilishi.
- Qolip va siluetlar: ergonomik shakllar asosida yaratiladi.

Naqshli trikotaj mahsulotlarini asosida yangi assortiment yaratish – nafaqat dizayn va texnologiyani uyg'unlashtirish, balki bozordagi raqobatbardoshlikni ta'minlovchi muhim jarayondir. Texnologik jihatdan zamonaviy usullar, ekologik toza materiallar va estetik yondashuvlar asosida ishlab chiqilgan mahsulotlar bugungi kun iste'molchilarining talabiga javob bera oladi. Kelajakda naqshli trikotaj mahsulotlariga bo'lgan ehtiyoj ortishi bilan bu sohada yangi tadqiqotlar olib borish muhim ahamiyat kasb etadi [2].

Yangi assortiment yaratish bu — mahsulotlarning turli shakl, rang, tuzilma va funksionallikka ega bo'lgan turlarini ishlab chiqish bo'yicha rejalashtirilgan, ilmiy asoslangan va texnologik yondashuvga ega bo'lgan jarayondir. Bu jarayon faqat dizayn emas, balki funksionallik, bozor talabi, ishlab chiqarish imkoniyatlari va iqtisodiy samaradorlikni ham qamrab oladi.

Assortiment yaratishda birinchi va eng muhim bosqich – bu maqsadli auditoriyani aniqlash va ularning ehtiyojlarini chuqur o'rganishdan iborat. Bozor tahlili quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Demografik tahlil: yosh toifalari, jinsi, ijtimoiy statusi, yashash joyi va daromad darajasiga asoslangan ehtiyojlar.
- Trendlarni aniqlash: jahon va mahalliy moda tendensiyalarini tahlil qilish (ranglar palitrasi, material turlari, naqshlar).
- Raqobatchilar tahlili: bozorga taklif etilayotgan o'xshash mahsulotlar sifati, narxi, dizayni va ularga nisbatan iste'molchilar munosabati.

Masalan, yoz mavsumida tabiiy tolali, g'ovakli va rang-barang trikotaj mahsulotlarga talab ortadi. Shu bois, ushbu davr uchun yengil, pastel rangli, havoni yaxshi o'tkazuvchi naqshli trikotajlar asosida assortiment tuzish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Bozor ehtiyojlariga asoslangan holda assortiment g'oyasi shakllantiriladi. Dizayn konsepsiyasi quyidagi yo'nalishlarda aniqlanadi: mavsumiy (bahor, yoz), tematik (milliy urf-odatlar, ekostil), funktsional (sport, ofis, kundalik) asosda belgilanadi; naqshlar va teksturalar: geometrik, floral, abstrakt yoki milliy naqshlardan foydalaniladi. Naqshlar mahsulotning estetik va identifikatsiya elementidir; moda tendensiyalariga mos palitra tanlanadi. Zamonaviy trikotaj dizaynida monoxromatik (bir xil rangdagi turlicha soyalar) yoki kontrastli ranglar ishlatiladi; ergonomik shakllar, qulaylikni ta'minlaydigan kesimlar afzallik beradi (oversize, slim-fit, A-siluet) [3].

Shu bosqichda dizaynerlar va texnologlar hamkorligida grafik eskizlar tayyorlanadi va ular asosida dastlabki namunalar ishlab chiqiladi.

Assortimentni yaratish faqat tashqi ko'rinishga emas, balki uning ishlab chiqarish imkoniyatlariga ham bog'liq. Quyidagi texnologik bosqichlar amalga oshiriladi: asosiy material (iplar) tolali tarkibi, zichligi, elastikligi va rang barqarorligi asosida tanlanadi. Masalan, paxta/polyester aralashmalari uzoq xizmat muddati va gigienik xususiyatlarga ega; naqshli trikotaj mato ikki qatlamli, rel'efli yoki kombinatsiyalangan usullar orqali to'qiladi. Dastgohlar parametrlariga mos dizayn fayllari yaratiladi (kompyuterlashtirilgan naqsh dastgohlari); yaratilgan modelning ilk namunasi tayyorlanadi va u texnologik sinovlardan o'tkaziladi (cho'ziluvchanlik, tikuvbardoshlik, qiyomli shakllanish); mahsulot pasporti, texnologik xarita, ishlab chiqarish me'yorlari ishlab chiqiladi.

Yangi assortiment yaratish — bu ko'p bosqichli, tizimli va ilmiy asosga ega bo'lgan murakkab jarayon bo'lib, unda texnologlar, dizaynerlar, marketing mutaxassislari va ishlab chiqaruvchilar o'zaro hamkorlikda faoliyat yuritadi. Naqshli trikotaj asosidagi assortimentlar esa o'zining estetik, funktsional va iqtisodiy afzalliklari bilan bugungi kunda to'qimachilik sanoatining eng muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi [4].

Naqshli trikotajdan foydalanib yangi assortiment yaratish bugungi kundagi trikotaj sanoatining rivojlanish yo'nalishlaridan biri sifatida katta ahamiyatga ega. Iste'molchilarning individual talablariga mos mahsulotlar ishlab chiqish, moda tendensiyalarini inobatga olgan holda estetik jihatdan jozibador,

funksional va ekologik toza mahsulotlar tayyorlash orqali bozorga raqobatbardosh assortiment taklif etish mumkin[5].

Maqolada olib borilgan ilmiy va amaliy tahlillar asosida quyidagi muhim natijalarga erishildi:

1. Naqshli trikotajning texnologik imkoniyatlari keng, u orqali turli struktura, rel'ef va vizual effektlar yaratish mumkin. Bu esa assortimentdagi mahsulotlarni jozibador va o'ziga xos qiladi.

2. Yangi assortiment yaratish bosqichlari — bozor tahlili, dizayn konsepsiyasi, texnologik ishlab chiqish, eksperimental sinov, sifat nazorati va ommaviy ishlab chiqarish kabi bosqichlarni o'z ichiga oladi. Har bir bosqichda ilmiy asoslangan yondashuv zarur.

3. Innovatsion texnologiyalarni joriy etish, jumladan, kompyuterlashtirilgan dizayn tizimlari, ekologik materiallar va zamonaviy trikotaj dastgohlari yordamida mahsulot sifati, ishlab chiqarish samaradorligi va dizayn xilma-xilligi oshiriladi.

4. Trikotaj mahsulotlarining turli auditoriyalarga mo'ljallanishi (erkaklar, ayollar, bolalar, sportchilarga) va mavsumiy omillar asosida assortiment turlari shakllantirilishi iste'molchilar ehtiyojini to'liqroq qondirish imkonini beradi.

5. Mahsulotni sifat jihatidan baholash va foydalanuvchi sinovlari asosida naqshli trikotaj mahsulotlarining kundalik hayotda qulay, bardoshli va gigiyenik jihatdan maqbul ekanligi tasdiqlandi.

6. Marketing va savdo strategiyasining to'g'ri yo'lga qo'yilishi yangi assortimentning bozorga muvaffaqiyatli chiqishini ta'minlaydi. Dizaynerlik yondashuvi, vizual taqdimot va onlayn reklama usullari xaridorni jalb qilishda muhim rol o'ynaydi[6].

Umuman olganda, naqshli trikotaj asosida yangi assortiment ishlab chiqish jarayoni texnologik yondashuv bilan bir qatorda ijodiy va dizaynerlik tafakkurini ham talab qiladi. Yaratilgan mahsulotlar esa nafaqat iqtisodiy jihatdan foydali, balki madaniy-estetik qadriyatlarni ham targ'ib etuvchi vosita sifatida xizmat qiladi.

Kelajakda ushbu yo'nalishda quyidagi istiqbolli ishlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq: innovatsion iplar (biodegradatsiyalanuvchi, antibakterial va interaktiv tolalar) asosida yangi assortimentlar yaratish; milliy naqsh va bezaklarni zamonaviy moda tendensiyalari bilan uyg'unlashtirish; mahsulotlarning raqamli dizaynini yaratish orqali ularni tezkor moslashtirish va tayyorlash texnologiyalarini ishlab chiqish.

Shunday qilib, naqshli trikotaj mahsulotlari asosida yangi assortiment yaratish to'qimachilik sanoatining yanada raqobatbardosh, innovatsion va eksportbop bo'lishini ta'minlovchi muhim yo'nalishlardan biridir.

Adabiyotlar

[1]. Tursumatova Shaxlo Samiyevna, & Mamatqulova Saida Raxmatovna. (2022). The importance of creating embroidery patterns from the methods of artistic decoration in the light industry. Innovative Technologica: Methodical Research Journal,3(05),1–10.

[2].Raxmatovna.M.S.(2022). Analysis of women's clothes sewing-a study to develop a norm of time spent on the technological process of knitting production. International Journal of Advance Scientific Research.2(03).16-21.

[3].Raxmatovna.M.S.(2022).Research on the development of norms of time spend on the technological process of sewing and knitting production; basic raw materials, their composition and properties.Innovative Technologica: Methodical Research Journal, 3(03), 28-32. ISSN:2776-0987, Volume3, Issue5,May,2022.7

[4]. Raxmatovna.M.S.(2021). The description of perspective fashion trends in men's clothing. Innovative Technological:Methodical Research Journal,2(10),15-20.

[5].Nizamova, B. B., & Mamatqulova, S. R. (2021). Analysis of the Range Of Modern Women's Coats. The American Journal of Engineering and Technology, 3(9), 18-23.

[6]. Tursunova, X.Sh., Mamatqulova Saida Rahmatovna. (2020). Ayollar paltosi uchun gazlamalar taxlili. 3 rd international congress of the human and social science researches (itobiad).